

Giver voksenstyring læring?

Nogle gange vil man som pædagog have børnene til at løse en bestemt opgave eller gøre tingene på en bestemt måde. Men hvad betyder det for børnenes erfaringer og deres læring at den voksne styrer aktiviteten i detaljer, og hvad kan pædagogen gøre hvis børnenes engagement daler? Det har forskeren Lone Svinth sat sig for at undersøge.

En gruppe børn har været på skovtur. Dagen efter vil pædagogen gerne dokumentere skovturen sammen med børnene ved at sætte billeder og børnenes egne historier fra skovturen op på et stort stykke pap. Hun og seks børn sidder rundt om et bord, og hun beder to børn ad gangen om at fortælle om deres oplevelser ud fra billederne fra turen, mens de andre bliver bedt om at sidde stille og lytte. Efter tur stiller pædagogen børnene nogle meget specifikke spørgsmål, og hun skriver børnenes svar ned på et stykke papir. Da hun samtidig er optaget af at de øvrige børn forholder sig tavse og i ro, er det vanskeligt for hende at lytte til børnenes svar og få en samtale til at flyde. Når børnene prøver at gøre noget på en

anden måde end hun har tænkt, bliver de venligt korrigeret – hun vil gerne holde fast i målet med opgaven og de underliggende processer. På et tidspunkt vil hun gerne have børnene til selv at genskrive deres historie ved at efterligne det hun har skrevet, men især de første to børn reagerer med usikkerhed og modstand.

En halv time senere, da skriveopgaven er løst af børnene på forskellig vis, bliver voksenstyringen blødt meget op, og børnene og pædagogen er nu i gang med at tegne, klippe og klistre billeder op på store stykker karton. Der tales både om skovturen og andre ting, og stemningen har generelt fået et løft. To drenge er dog ved at miste interessen, men de får ikke lov

»Engagement er en vigtig katalysator for børns læring, men i iveren efter at designe læringsituationer i daginstitutioner, kan vi godt komme til helt at overse at børnenes engagement udvikles fra øjeblik til øjeblik og derfor hverken kan detailplanlægges eller styres stramt af en voksen.«

Ph.d.-stipendiat Lone Svith

til at forlade aktiviteten da de spørger. Til gengæld begynder først den ene og dernæst den anden dreng at glide ned på gulvet for kort tid efter at klatre op på deres taburetter igen. Drengene har det sjovt, og de gentager deres lille øvelse adskillige gange de næste par minutter. Pædagogen lader dem gøre det og snakker lidt med dem indimellem. Efter nogle minutter lægger hun deres karton ned på gulvet og opfordrer dem til at færdiggøre tegningen dér. Drengene lægger sig på gulvet, de er igen engageret i aktiviteten.

På hvilken måde skal børnene deltage?

De to situationer er optaget på video af ph.d.-stipendiat Lone Svinth der forsker i hvordan pædagogiske processer kan fremme eller hæmme børnenes muligheder for læring. I den første situation er der tale om en *formbunden, voksenstyret og rammesat* aktivitet hvor det er pædagogens intentioner og mål der er styrende. I den anden situation er rammesætningen svagere, og børnene får mulighed for at deltage på flere forskellige måder og er i højere grad med til at forme aktiviteten. Pædagogen bruger her mindre energi og opmærksomhed på at få børnene til at gøre noget bestemt og får dermed større overskud til at være nærværende for alle børnene.

Engagement katalysator for læring

Lone Svinth konkluderer ud fra sine videoobservationer at en stram voksenstyring af den pædagogiske aktivitet kan spænde ben for børnenes engagement og i sidste ende medføre at aktivitetens læringspotentiale reduceres ganske betragteligt.

“Engagement er en vigtig katalysator for børns læring, men i iveren efter at designe læringssituationer i daginstitutioner, kan vi godt komme til helt at overse at børnenes engagement udvikles fra øjeblik til øjeblik og derfor hverken kan detailplanlægges eller styres stramt af en voksen,” forklarer Lone Svinth og uddyber: “Hvis pædagogiske aktiviteter skal indeholde rige læringsmuligheder for børnene, er det vigtigt at aktiviteterne er meningsfulde for børnene. De pædagogiske målsætninger skal således balanceres og justeres i forhold til børnenes interesser og erfaringer ved fx at tillade at børnene er aktive medskabere af aktiviteterne.”

Større eller mindre pædagogisk kontrol

For at kunne tale om hvordan en pædagogisk aktivitet er tilrettelagt, bruger Lone Svinth den engelske sociolog Basil Bern-

steins begreb *rammesætning* der beskriver i hvor høj grad pædagogen har kontrol over kommunikationen undervejs. Hun forklarer: “En stærk rammesætning betyder at pædagogen har kontrol over hvordan der kommunikeres, hvilken rækkefølge man gør tingene i, tempoet man har, og hvad der defineres som relevant. Mens en svag rammesætning betyder at barnet er mere med til at bestemme hvad der bliver snakket om, og hvad det kan og må gøre i situationen.”

Lone Svinths fokus på pædagogisk styring af en aktivitet er blandt andet inspireret af den svenske professor Ingrid Pramling Samuelsson. Hun skelner mellem tre former for samspil mellem børn og voksne i en daginstitution. Hun taler om et “eksplorativt samspil,” et “fortællende samspil” og et “formbundet samspil”. Det eksplorativt samspil er kendetegnet ved åbenhed og undersøgelse hvor der er plads til barnets kreativitet, fantasi og kontrol. I det fortællende samspil skaber man meningsbærende verdener i fælles fortællinger med børnene. I det formbundne samspil derimod, er det pædagogens intentioner og opgaven der er styrende.

Diskuter jeres processer

“Det første videoklip illustrerer meget fint det *formbundne samspil*. Pædagogen vil gerne have børnene til at tale og skrive noget bestemt på en bestemt måde fordi hun har et bestemt resultat af aktiviteten i tankerne. Det andet videoklip hvor børnene glider ned på gulvet, er et eksempel på et mere *eksplorativt samspil* hvor rammen om aktiviteten er løsere fordi pædagogen stiller sig åben for børnenes bidrag og forskellige måder at deltage på. Det jeg kan se, er at børnene er meget mere engagerede og aktivt medvirkende i det andet klip, og det understøtter deres læringserfaringer i aktiviteten.”

“Jeg ønsker med min forskning at vise hvor komplicerede pædagogiske processer er ved at følge dem fra øjeblik til øjeblik i pædagogiske aktiviteter. Jeg oplever at vigtigheden af at diskutere og udvikle disse processer undervurderes i det daglige pædagogiske arbejde,” siger hun og slutter: “Min undersøgelse viser blandt andet at de målsætninger og intentioner pædagogen har med en aktivitet, ikke nødvendigvis afspejler det der sker mellem barn og pædagog i en aktivitet. Sagt på en anden måde – dér hvor pædagogen har sat sig et meget snævert mål for en aktivitet med børnene, er ikke nødvendigvis dér hvor børnene får det største læringsudbytte.” ●

Gå på opdagelse i din pædagogik

De fleste børn er nysgerrige. De spørger om mange ting og kan gå op i et emne med liv og sjæl. De er topmotiverede for at vide mere, lære mere. Når pædagogiske aktiviteter tager udgangspunkt i hvad børnene interesserer sig for, bliver det potentielle læringsudbytte større. Forskningen i denne artikel peger også på at børnene får mere ud af en aktivitet når de selv er med til at forme den.

Når du ser tilbage på den uge der er gået, hvordan har du så arbejdet med læring?

- ❓ Hvornår har du givet børn et svar på noget de var nysgerrige på, ud fra den viden du havde i forvejen?
- ❓ Hvornår har du undersøgt det fænomen barnet har været nysgerrigt på, for eller sammen med barnet?
- ❓ Hvornår har du hjulpet barnet til at lave sin egen undersøgelse af fænomenet?

Vil du arbejde mere med at øge refleksion og læring, så se modellen “at lære at lære” på www.eva.dk

HER KAN DU LÆSE MERE

📖 Svinth, L. (2010): "Børns deltagelse i pædagogiske aktiviteter: Hverdagslivets læringsmuligheder i en børnehave". Pædagogisk psykologisk tidsskrift, 47(2), 149-164.

